

Vyobrazení 1

byla strategie vygenerovaná Wellingtonem lepší než strategie Napoleona; Wellington si vykonstruoval model Napoleona, který se skutečnému Napoleonovi podobal víc, než se model Wellingtona, jak si jej představoval Napoleon, podobal skutečnému Wellingtonovi. Jedno jediné může této analogii odejmout platnost: v textu autor obvykle nechce nechat protivníka prohrát, ale naopak zvítězit. Ne však pokaždé. Povídka Alphonse Allaise, jíž se budeme zabývat v poslední kapitole, se podobá spíše bitvě u Waterloo než *Božské komedii*.

Avšak ve vojenské strategii (na rozdíl od strategie šachistické) mohou intervenovat nahodilosti (například neschopnost Grouchyho). Dochází k tomu ale i v textech. Grouchy se někdy

vrátí na bitevní pole (jak to neudělal ve Waterloo), jindy dorazí Desaix (jak se to stalo u Marenga). Vynikající stratég musí na základě vlastního výpočtu pravděpodobnosti počítat i s takovými náhodami. Stejně si musí počínat i autor textu. „Rameno jezera Como se prostírá k jihu.“ A co když se text dostane do rukou čtenáři, který o Comu v životě neslyšel? Pak to musím zařídit tak, abych si ho získal o kus dál v textu; zatím si počínejme, jako kdyby Como bylo pouhé *flatus vocis*, něco jako Xanadou. O několik stránek dál se objeví narážka na oblohu nad Lombardií, na vztahy mezi městy Como, Milán a Bergamo a na celkovou situaci na italském poloostrově. Na encyklopedicky chudého čtenáře si text prostě musí počkat na správném místě.

V místě, kam jsme dorazili, se závěr zdá být nasnadě. Aby si autor zorganizoval svou textovou strategii, musí odkazovat k řadě kompetencí (což je termín širší než „znalost kódů“) udělujících obsah výrazům, jichž použije. Musí vzít na vědomí, že souhrn kompetencí, k němuž odkazuje, je též souhrn, k němuž je odkazován i jeho čtenář. A to je také důvod, proč bude předvídat Modelového Čtenáře, schopného spolupracovat na aktualizaci textu tak, jak on, tedy autor, předpokládal, a že tento čtenář bude s to pohybovat se interpretativně tak, jak se on pohyboval generativně.

Má k tomu po ruce řadu prostředků: volbu jazyka (vylučujícího samozřejmě toho, kdo jím nemluví), volbu typu encyklopedie (začnu-li text větou /Jak je jasně vysvětleno v první Kritice.../, zůžil jsem, a to velice stavovsky, představu svého Modelového Čtenáře), volbu určitého lexikálního a stylistického vlastnictví. Mohu rovněž vyslat signál selektující posluchačstvo: /Milé děti, byl jednou jeden.../, zůžit zeměpisný prostor: /Přátelé, Římané, spoluobčané.../. Značný počet textů svého Modelového Čtenáře vymezuje tak, že *apertis verbis* (budiž mi prominuto oxymoron) předpokládá specifickou encyklopedickou kompetenci. Jako hold mnoha slavným disputacím o filozofii řeči uvedme incipit románu *Waverley* (jehož autorem je, jak známo, autor):